

Liisa tarhurin lokakuun tarinoita

Mukava kuukausi takana! On ilo muistella aurinkoisia syyspäiviä. Ei ainakaan lähimuistissa tällä tarhurilla ole näin kuivaa ja aurinkoista lokakuuta. Vanha kansa uskoi syyskuun olevan vastakohta säiden suhteen lokakuuhun. Sateista syyskuuta seuraisi kuiva lokakuu, siis niin kuin tänä syksynä on käynyt. Tai sitten kansa uskoi, että kylmää syyskuuta seuraisi leuto lokakuu. Syyskuuhan oli niin sateinen, että tuli mieleen, kuinkahan käy syystöiden. Jääköhän ne kaikki tekemättä, kun kerkesi ulos ja sai jonkun työn alettua, niin kohta ropsautti vettä ja piti palata sisähommiin.

On mukava ajatella kevättä, kun useimmat suunnitellut työt ovat tehty, eikä niitä tekemättömiä töitä löydä edestään sitten keväällä. Silppusin lehtiä ruohonleikkurilla ja laitoin ne kottikärrtiin, joukkoon hevosenlantaa ja vähän keskeneräistä kompostia ja tällä seoksella katoin kaikki kasvulavat, perennapenkit ja pensaiden juuret. Vähän ajattelutti se hevosenlannan laitto näin syksyllä, että vaikuttaako se tyyppi miten kasvien tuleentumiseen. Onneksi kävi niin, että yöpakkaset alkoivat vaikuttaa maan routaantumiseen, joten luulen, että kasvit ymmärsivät, että talvi on tulossa. Kevättä ajatellen on helpotus, kun tarvitsee vain irralliset vaahteranlehdet haravoida pois perennapenkistä, niin multatehdas on jo paikoillaan.

Muutaman vuoden välein leikkaan angervot ja hanhikit alas ja nyt sekin tuli tehtyä. Voisihan sen tehdä keväälläkin, mutta aurinkoiset ilmat saivat aikaan sen, että ulos piti päästä jotakin puuhastelemaan. Pensaathan ovat kasvaneet viimeisen parin vuoden aikana aika lailla. Useimmat angervot eivät enää olleet pystyssä, vaan repsottivat joka puolelle. Mukava oli huomata, että lämmin ja sateinen kesä sai pensaat kukkimaan aivan valtoimenaan. Ehkä en ole nähnyt omien angervojen milloinkaan kukkivan näin runsaasti.

Syyshortensiat päättivät vallata koko ympäristön. Olenhan leikannut joka syksy (tai kevät) noin kymmenen sentin tapeille edellisvuoden kasvun. Sen seurauksena kukat ovat järkyttävän isoja erityisesti tänä kesänä ja varret olivat jopa kahdeksankymmentä senttiä. Siis yhtälö oli erittäin huono. Isot painavat kukat kastuivat ja painuivat alas ja peittivät kaikki alla olevat perennat, jotka sattuivat olemaan syyskukkijoita. Perennat eivät mahtuneet kukkimaan ja pensas oli huonon näköinen painavien kukkien alla. Nyt kokeilen uutta systeemiä. Leikkasin vain kukat pois ja tuen muutamat varret yhteen alhaalta ja sitten jättämieni varsien kohdalta ylhäältä ja katson tuloksen. Jos en olisi leikannut lyhyeksi vuosikasvaimia, se olisi tehnyt enemmän kukkia, jotka olisivat pienempiä. Katsotaan kuinka mummon kokeilujen käy.

Alkukuusta iloa tuotti isokukkainen kärhkö, joka päätti, että nyt ennen kuin talvi tulee on oikea aika näyttää kuinka komea kasvi se on. Ensin tuli yksittäisiä isoja valkoisia kukkia ja parhaimmillaan köynnöstä koristi kaksikymmentä ihanaa kukkaa. Mukava yllätys, sillä se yleensä kaikkiaan on tehnyt muutaman kukan.

Tarhuria myös ilostuttu katvio jo monta vuotta puutarhassa kasvanut, mutta tänä vuonna se aukaisi vaalean keltaiset erikoisen muotoiset kukkansa ensi kertaa. Aiemmin olen aina ihmetellyt, että eikö tämä kuki tämän ihmeemmin, kun nuput eivät kerenneet avautua ennekuin pakkasen pani. Tosin tämä kasvi oli yksi niistä, joka joutui syyshortensian runtelemaiseksi. Onneksi sain pelastettua ja nauttia lämpimän syksyn antina katvion kauniista kukista.

Kun kuukausi alkoi olla loppuillaan ikkunan ulkopuolelle alkoi ilmestyä aika usein talitintti katselemaan, että mitä se emäntä siellä sisällä oikein puuhaa. Aika usein olen säiden kylmetessä lokakuun lopulla alkanut antaa linnuille ruokaa. Nopeasti tieto on kulkenut ja pähkinät ovat hävinneet parempiin nokkiin. Mukava on huomata, että pähkinänakkelista on tullut joka vuotinen tuttavuus ja nytkin se ilmestyi ruokintapaikalle ensimmäisten joukossa. Hienoa, kun ne ovat lisääntyneet näinä viimeisinä vuosina.

Pähkinähakki on jo tuttu 1980 luvulta pitkine jalkoineen ja karhealla laulullaan se on pihapiirissä aina silloin tällöin näkynyt. Nyt on mennyt joitakin vuosia, etten ole edes kuullut sen laulua. Kauniina syyspäivänä pähkinähakki ilmestyi roskakatoksen katolle, jossa on viherkatto. Se tepasteli maailman valtiaan ottein aikansa katolla ja sitten se alkoi nokkia isolla nokallaan kaunista vihreää sammalta ja heitteli sammalpalloja maahan. Ihmettelin, että mitä se etsi, mutta ei tainnut löytää mitään syötävää. Joten turhaa heitteli sammalpalloja maahan. Vähän aikaa sitten olin ajatellut, että onpa kuiva, kun tiivis sammal peittää osan kattoa. Pääasia, että on jotakin vihreää! Nostelin pallot takaisin, mutta taitaa pysyä aika huonosti ne pallerot katolla tuulessa ja tuiskussa.

Eipä ole tarhurin marraskuun kaktukset kukkineet koskaan näin komeasti. Viime tarinassa kerroin, että uhkailin niitä kompostiin viemisellä, jos ei nappuja ilmesty. Jokaisen verson päässä on nappu tai kaksi. Kyllä ne ovat kukkaikkunan komistuksia, eikä tarvitse kompostiin päätyä.

Maatiaisamaryllis eli Aatami ja Eeva oli kukkinut kaksi kukkavanaa kasvihuoneessa. Toin alkukuusta sen sisälle ja sekin pisti parastaan ja kukkia oli viidessä varressa. Kukat ovat parittain oranssinvärisiä pienehköjä kukkia, josta lempinimikin on lähtöisin.

Osa pelakuistakin pääsi olohuoneen ikkunalle, kun olivat vielä komeassa kukassa. Ehkä ne lokakuun valoisat ja aurinkoiset päivät antoivat niille lisäpontta kukkimiseen. Kukinnan jälkeen siirrän ne yläkerran viileään huoneeseen.

Sienisato on ollut mahtava! Tosin tämä tarhuri ei ole kerännyt tänä vuonna yhtään ruokasientä, kun ei oikein ole sienien syöjiä. Pihalla kulkiessa olen pannut merkille, että kaikki kaunot, puupötkelöt ym. pursuaa erilaisia sieniä ja muuta kasvustoa. Sienijuurista puhutaan niiden merkityksestä puille ja muille kasvustoille. Nyt tämä lämmin ja märkä kesä ja syksy on näyttänyt, että kyllä niitä sieniä on rihmastoineen maanalaisessa valtakunnassaan. Samassa kannossa voi olla vaalea röyhelöhelmaa, sinertävää palleroa ja punertavaa muuta kasvustoa. Vaikea on löytää kasvustoille nimiä, kun ei oikein tiedä onko sieni- vai kääpäkavustoja. Hienoa oli nähdä mitä erikoisempia kannonkoristeita tai puupötkelön peittävää kasvustoa.

Aurinko paistaa yhä ja sehän kummasti virkistää tarhurin mieltä. Toivotaan, että samanlaiset päivät jatkuvat marraskuussa niin helpottaisi kummasti tätä pimeää aikaa. Jatketaanpa vanhan kansa ennustuksia. ”Jos lokakuussa on akkunat jäässä niin tammikuussa vettä sataa!” Tai sitten toisin päin. ”Lämmin lokakuu, kylmä helmikuu.” Totuus selviää, kun olemme eläneet helmikuuhun asti, että mikä pitää paikkansa ja mikä ei.